

**Segít-e a vallás abban, hogy erkölcsös legyen az ember,
avagy lehetséges-e (manapság) a vallásra alapozni az erkölcsöt?**

bírálatok — 2017 (GCSL)

Bozóky Máté

Markáns vallásfelfogást képvisel a dolgozat. Ebben a vallásértelmezésben a vallás aligha lehet az emberi erkölcs tanítója, még kevésbé az erkölcsösség példaképe. Bár a Biblia annak az evolúció során előállt embernek a kísérlete, akit racionális gondolkodás jellemez, de az alig ezeroldalas mű minden jó szándéka ellenére olyan történelmi folyamatot indított el, ami nem válik az emberiség dicsőségére. A Biblia feltevése, hogy létezik egy magasabb intelligencia — Isten —, aki a vallások és egyházak közvetítésével erkölcsi parancsokat intéz az emberiséghez. Csakhogy a vallások és egyházak, kivált a kereszténység esetén, nem képviselnek semmiféle erkölcsi magaslatot, és messze elmaradnak megbízójuk erkölcsi kívánalma mögött. Példaként az inkvizíciót említi a szerző, melynek működését horror filmet idéző képekben ábrázolja. A jelenkori kereszténység sem kap pozitívabb értékelést. Képviseletében a hazai Hit Gyülekezet szerepel, melynek egyik liturgikus elemét az ismétléses manipuláció megnyilvánulásának tartja a dolgozat szerzője, és egy sorba helyezi a szabad gondolkodást akadályozó politikai befolyásolással. Ennek kapcsán nehezményezi a szexuális alternativitás egyházi elítélését, holott az — a dolgozat érdekes feltevéseként — az emberiség túlszaporodása nyomán fellépő természetes evolúciós korrekció, s mint biológiai törvényszerűség meghaladja az egyén szabad döntését, vagyis a homoszexuálisok génállományuk irányítása alatt állnak. — Ha ennyi negatívum nem lett volna elég a vallás leleplezésére, akkor a végén megtudjuk, hogy a vallások különbözősége ellenére valójában egy és ugyanazon „isten”-ről beszélnek, ezért teljesen alaptalan a véres vetélkedés kinek-kinek a maga istene helyességéért és egyedülvalóságáért, annál is inkább, mert amúgy sem létezik semmiféle istenség, legalábbis létében nem lehetünk bizonyosak, így hát fölösleges és értelmetlen háborút viselni e kérdés ürügyén.

A dolgozatot szenvedély és elkötelezettség hatja át. Ez azonban nem ellensúlyozza egyoldalúságát, és bár a szenvedély az esszé műfajának legitim eleme, de a kiegyensúlyozottság legalább annyira fontos; enélkül ugyanis a szenvedély elsodorja előlünk a vizsgálandó dolgot, vagy minket ragad távolra valódi mivoltától. Tagadhatatlan, hogy a vallásnak vannak negatív megnyilvánulásai, de — gúny és székszis nélkül kérdezzhetjük — minek nincsenek? A kérdés csupán az, hogy a negatív hatások a *vallás* lényegéből következnek-e, vagy bizonyos vallásos *emberek* nagyon is emberi gyengeségéből, negatív habitusából, melyet a jelek szerint még a vallás sem képes átformálni. Ha valaki hamisan játszik egy hangszeren, vajon ez a hangszer hibája? A vallás jelensége, történelmi útja és szellemtörténeti szerepe sokkal bonyolultabb és összetettebb, semhogy elegendő lenne jellemzésére a középkori inkvizíció vagy egy-egy modern szélsőséges politikai értelmezésének az említése. A középkori vallás nemcsak kínzókamrákat épített, hanem katedrálisokat is emelt, továbbá hűségesen megőrizte az ókori

műveltség megannyi emlékét, noha kritikusan állt szemben annak pogány szellemiségével. Ezt az egyszerre kritikus és mélyen megértő és megőrző viszonyulást javaslom a vallással szemben a dolgozat szerzőjének is. — Ami pedig az erkölcsöt illeti, itt is mindig érzékeny különbséget kell tenni az etikai tanítás helyessége (ortodoxia) és a tanítás tartalmi megvalósítása (ortopraxis) között. Az ember már csak ilyen: tudja a jót, és mégis a rosszat teszi...

Gáspár Csaba László